

РОЛЬ ЕРГОДИЗАЙНУ У ФОРМУВАННІ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ДІТЕЙ

Василькова І. Є., аспірантка 2 курсу, спеціальність 191 Архітектура та містобудування

Шкляр С. П., канд. арх., доцент кафедри Архітектури будівель і споруд та дизайну архітектурного середовища

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Архітектурне середовище, зазвичай, трактують як сукупність архітектурних об'єктів і комплексів, які розміщуються в структурі міста і формують його матеріальну основу, а також навколишній простір. Саме ця єдність об'єкту і простору найчастіше трактується як середовище. Тобто, архітектурне середовище – це сукупність вигляду (образу) архітектурних об'єктів та навколишніх просторів. Проте, не можна також забувати, що архітектурне середовище призначене, насамперед, для людей, і має сенс лише як середовище їхньої життєдіяльності. У цьому контексті розрізняють кілька типів архітектурного середовища, що визначаються за їхніми характерними ознаками, найголовнішою з яких є функціональне призначення: житлове архітектурне середовище, громадське, промислове тощо. При цьому, надзвичайно важливим недоліком функціонально-планувальної іта об'ємно-просторової організації усіх цих типів архітектурного середовища є той факт, що вони розраховані на дорослих користувачів, і майже не враховують специфічні особливості, які зроблять це середовище психологічно і фізично комфортним для дітей.

Дитина і архітектурне середовище починають взаємодію в мікропросторі (житлі), пізніше у дитячому садку, школі тощо. Тому усі елементи архітектурного середовища, призначеного для тривалого чи періодичного перебування дітей, мають відповідати певним вимогам, які забезпечуватимуть дітям психоемоційний та фізичний комфорт. У даному контексті архітектурне середовище ототожнюється з фізичним середовищем життєдіяльності дитини. Фізичне середовище – це сукупність усіх елементів предметно-просторового оточення, з якими контактує дитина в процесі своєї життєдіяльності, основу якої становлять освітні та розважальні процеси. Головною вимогою до організації фізичного (архітектурного, предметно-просторового) середовища дитини є його відповідність фізичним і розумовим здібностям дітей. Для забезпечення відповідних вимог до архітектурного середовища, призначеного для дітей, воно має проектуватися: - універсальним (доступним); - розвивальним (пізнавальним); - ергономічним [1, 3].

Універсальність та доступність в контексті дитячого середовища – це не лише відповідність вимогам безбар'єрної архітектури, а й відповідність предметно-просторового середовища фізичним розмірам (зросту дитини).

Тобто, формування архітектурного середовища для дітей має відбуватися на основі антропометрії, яка є базовою складовою ергодизайну.

Розвивальна (пізнавальна) складова формування архітектурного середовища для дітей полягає, з одного боку, у задоволенні прагнення до багатства зорових вражень і різноманітності процесів пізнання середовища, а з іншого боку – у прагненні дитини швидко орієнтуватися в оточенні, навіть найскладнішому і мінливому [2].

Ергономічність архітектурного середовища для дітей передбачає: - наявність меблів та обладнання, які відповідають віку дітей (певним ростовим групам); - архітектурні конструкції, меблі та обладнання, здатні до трансформації.

Отже, архітектурне середовище для дітей має, насамперед, бути комфортним як у фізичному, так і в психологічному аспектах. І саме архітектурна ергономіка і ергодизайн є головними засобами забезпечення комфорту предметно-просторового середовища в цілому і дитячого зокрема [4].

В залежності від провідної функції архітектурного середовища для дітей, його можна розділити на кілька видів: житлове, навчальне, спортивне, розважальне тощо. При цьому у кожному з типів середовища мають застосовуватися свої специфічні ергодизайнерські засоби. Так, ергономічність (комфорт) житлового середовища дитини можуть забезпечити мобільні (пересувні) та універсальні меблі (ліжко-чердак тощо), а також виокремлення ігрового простору. Ергономічність навчального середовища (робочого місця) забезпечить застосування меблів-трансформерів та меблів для сидіння (стільців та комп'ютерних крісел), адаптованих до анатомічних особливостей дітей.

Підсумовуючи усе вище сказане, можна зазначити, що роль ергодизайну у формуванні архітектурного середовища для дітей полягає у забезпеченні фізичного та психоемоційного комфорту дитини. При цьому фізичний комфорт сприяє активізації фізичної діяльності, а у навчальному середовищі – ще й розумової діяльності, інтелектуального розвитку дитини. Психоемоційний комфорт полегшує соціалізацію дітей, сприяє розвитку гармонійної особистості.

Література:

1. Shkliar S., Vasylova I. Architecture of children's preschool institutions in the context of modern trends in the educational process // Theoretical aspects of modern engineering: collective monograph / Hnes L., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2020. 356 p. (P. 33-37)
2. Русевич Т. В. Екологічна психологія архітектурного простору // Архітектурний вісник КНУБА: Наук.-вироб. збірник – К.: КНУБА, 2019. – Вип. 17-18 – С.166-173
3. Середовище, що належить дітям: poradnik для педагогів закладів дошкільної освіти. За заг. ред. Засенка В.В. – Київ : ЮНІСЕФ, ВФ «Крок за кроком», 2019. – 66 с.
4. Шкляр С. П., Линник І. Е. Принципи формування ергономічного архітектурного середовища для дітей-інвалідів // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. збірник – К.: КНУБА, 2017. – Вип. 49 – С.202-209